

Miljöavdelningen, Koncernkontoret

Västra Götalandsregionen

2019-04-05

Uppföljning målområde produkter och avfall 2018

Mål i miljöplan 2017-2020	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Trend
Samtliga prioriterade produktområden ska stödja en hållbar utveckling	-	1 av 7	1 av 7	●

Sammanfattning

Mycket har hänt inom målområdet produkter och avfall under 2018. Bland annat så har Västra Götalandsregionen (VGR) fått medicinbägare av återvunnen råvara, användningen av Tage har ökat med 35 % och en förstudie för innovationsupphandling av hållbara textilier har initierats av Miljöavdelningen.

Trots att det händer mycket inom flera av de prioriterade produktområdena bedöms att det är lång väg kvar innan samtliga kan sägas stödja en hållbar utveckling. Produktområde möbler och inredning har ett nyckeltal som pekar åt rätt håll men i övrigt krävs fler åtgärder inom produkter och avfall för att stödja en hållbar utveckling. Nedan följer en närmare beskrivning av aktiviteter inom de olika produktområdena samt exempel från regionens olika verksamheter.

Byggvaror

Västfastigheter ska årligen följa upp byggavfallet utifrån tre utgångspunkter:

A - Återvinningsgrad av den totala mängden byggavfall i produktion (ej rivningsavfall).

B - Antal kg avfall per m² (beräknad på total mängd byggavfall exkl. rivningsavfall).

C - Antal procent rent trä- och gipsavfall av den totala mängden byggavfall.

För 2018 har endast 3 av 5 – 6 förväntade byggprojekt lämnat in en redovisning. Ett av projekten (Kungälv) är dessutom ej klart. Det är därför svårt att göra en bedömning av resultatet.

Projekt som redovisat byggavfall 2018:

1. Nybyggnadsprojekt: Nya Kungälvs sjukhus Hus 16–18 (30 005 m²)
Projektet ej klart.
2. Ombyggnadsprojekt: Sahlgrenska Guldhedsgatan 10C (900 m²)
3. Ny- och ombyggnadsprojekt: SÄS byggnad 6, 7 och 13 (2200 m²)

2018	A	B	C	
Projekt	ÅV-grad	Avfall kg per m2	Rent trä och gips	Typ av projekt
1. Nya Kungälv sjukhus	77%	0,02	32%	Nybyggnads
2. Sahlgrenska Guldhedsgatan	98%	114	2%	Ombyggnads
3. SÄS byggnad 6, 7 och 13	73%	28	31%	Ny- och Omb.

2017	A	B	C	
Projekt	ÅV-grad	Avfall kg per m2	Rent trä och gips	Typ av projekt
Borås VF kontor	75%	17	27%	Ombyggnads
Östra Med. Mottagning	70%	1	7%	Ombyggnads
Sahlgrenska Låghuset	64%	13	35%	Ombyggnads
Mölnadal Hus R	78%	55	6%	Nybyggnads
Sahlgrenska BOIC	73%	3	32%	Nybyggnads

Utifrån detta och 2017 års redovisning går det att utläsa några positiva trender; endast ett projekt ligger under EU's krav på 70 % återvinning av den totala mängden byggavfall. Vissa tendenser kan man se om man lägger till 2017 års redovisning. Vad gäller antal kg avfall per m² visas ett medelvärde på 28,88 kg/m² för 2017 och 2018.

Förbrukningsprodukter

Under 2018 tilldelades två leverantörer uppdraget att senast efter tre år kunna leverera mattråg och medicinbägare av förnybart eller återvunnet material till VGRs verksamheter. I början av 2019 levereras medicinbägare vars massbalans består till 100 % av återvunnen råvara till VGR. Vad gäller matträgen så fortsätter arbetet under 2019.

2018 gjordes en ny upphandling av sopsäckar och denna gången lades fler typer av biobaserade säckar till i avtalet. VGR köper idag in 15,7 miljoner sopsäckar och cirka 15,4 miljoner av dessa är biobaserade.

Bioinnovationsprojektet ”Förnybara former i hälso- och sjukvården” som drivits av The Loop Factory AB avslutades i december 2018. Framtagande och test av cellulosebaserade mattråg har varit framgångsrika. Projektet har bland annat testat trägen på Östra Sjukhuset och SU. The Loop Factory arbetar vidare med att titta på möjligheterna att kommersialisera matträgen.

Hösten 2018 startade projektet ”Cirkulära förpackningslösningar för medicintekniska produkter” som leds av Chalmers med syfte att pröva förutsättningarna för att skapa cirkulära flöden av förpackningar för vårdprodukter samt identifiera vilka förpackningar som har bäst förutsättningar och störst potential att fungera i ett återanvändningssystem.

Under 2018 började en ny godkänd avfallsbehållare för smittförande avfall att testas på 18 avdelningar i regionen. Den nya avfallsbehållaren består av en säck tillverkad av bioplast och en kartong tillverkad i Sverige. Om testen går bra så kan de nya avfallsbehållarna vara ett steg i rätt riktning mot minskning av avfallsbehållare av fossil plast. VGR hanterar ca. 150 000 avfallsbehållare/år.

Restaurangen hos Göteborgs symfoniker arbetar med att hitta ett bättre alternativ till plastfolie. Restaurangen arbetar ständigt för att minska konsumtionen av alla förbrukningsartiklar.

Det är generellt en utmaning att arbeta med förbrukningsprodukter eftersom produktflödena är stora och många samtidigt och det är svårt att få fram statistik.

Elektronik

Ingen utveckling inom området elektronik under 2018. Fokus för 2019 är att kartlägga rutiner och riktlinjer för inköp och hantering av elektroniska produkter samt ta fram förslag på åtgärder tillsammans med VGR IT.

Inredning

VGR deltar i projektet Cirkulära Möbelflöden som RISE projektleder. Projektet är inne på etapp 3 som är den sista etappen 2018-2019. Under 2018 genomfördes två workshops med fokus på beställarkompetens för att belysa de möjligheter och utmaningar som finns för offentliga beställare.

Under 2018 hämtade Möbelbruket 108 stolar från VGRs verksamheter, 41 från SKAS och 67 st från Uddevalla/Trollhättan. Vad gäller Möbelbruket så föll flera pusselbitar på plats under 2018. Logistik och teknik för återrenovering av möbler i ett industriellt flöde utvecklades.

Vid inredning av Nya Regionens hus i Skövde har stort fokus legat på återbrukat och miljömärkt. Av ca. 3000 möbler är 47 % återbruk och 77 % av de ca 1500 nyinköpta möblerna uppfyller miljökraven i Gröna Listan.

Serviceämnden och miljönämndens presidier tog 2018 fram ett uppdrag för att kartlägga möjligheterna till central möbelhantering inom VGR. Uppdraget ska bidra till att nå målet för cirkulära affärsmodeller kopplat till materialflödet från möbler.

Idag är det en utmaning att arbeta med cirkulära möbelflöden inom VGR eftersom möbler och inredning ägs av förvaltningarna själva och beställningar sker av många olika beställare. Detta gör det svårt att få överblick över flöden och få fram statistik.

329 annonser har bokats i Tage under 2018. Detta är en ökning från föregående år med ca. 35 % och en besparing på cirka 658 tkr för nyinköp av möbler och inredning.

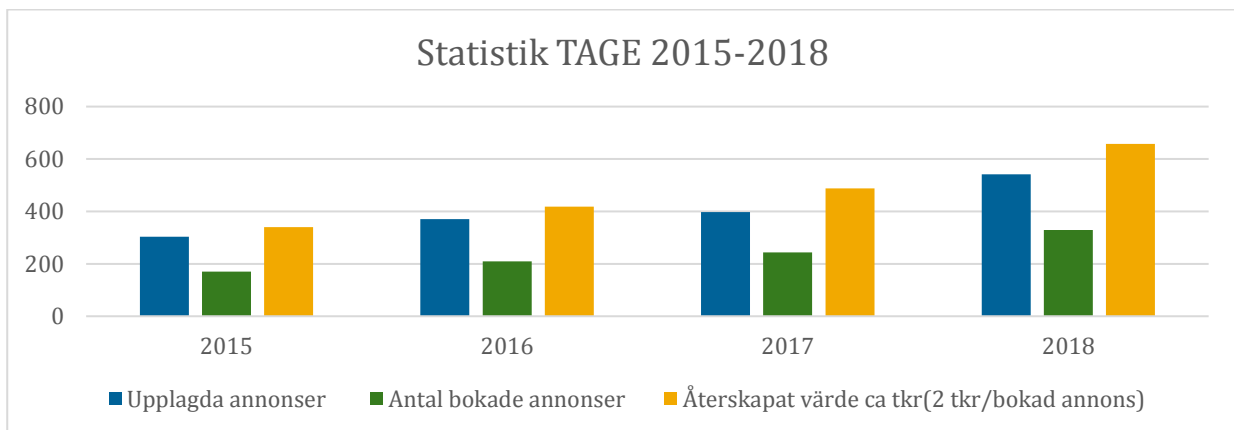

Diagram 1. Uppföljning av användningen av Tage 2015-2018.

På Skaraborgs Sjukhus arbetar Miljögruppen (samarbete SkaS & Skövde kommun) med att ta hand om och rekonditionera begagnade möbler och andra inventarier.

Under 2018 registrerades cirka 800 besök i möbelförrådet och cirka 800 möbler kom till återanvändning, de flesta inom SkaS men även inom andra verksamheter i VGR. Genom Miljögruppens arbete har avfallsvolymer hållits nere samtidigt som det inneburit att onödiga inköp undvikits.

Utöver ovanstående har Miljögruppen bland annat bidragit till att

- Cirka 450 annan utrustning kommit till återanvändning
- Cirka 25 ton sekretesspapper samlats in för strimling och återvinning
- Plastförpackningar samlats in och balats för återvinning
- Metall av olika slag sorterats för återvinning

På Göteborgsoperan har möbler som inte kommit till återanvändning inom regionens verksamheter skänkts till Möbelbruket.

Även återanvändning via Tage tog fart under 2018 och Operan skänkte bort flertalet möbler. Ytterligare aktiviteter och insatser har genomförts för att minska avfallsmängden samt öka återvinningsgraden. Bland annat har extern samverkan för att låna ut, skänka bort och lämna till second-handförsäljning fortsatt. Flera mindre musik- och teatersällskap har till exempel tagit hand om en stor mängd mattor. Överblivna OSB-skivor skänktes till en bygglekplats och scenkostymer från föreställningen *Monstret i labyrinten* har skickats till Re:newcell för materialåtervinning. I samband med flytten till nya magasinet rensades en mängd kostymer, dekor, porslin, möbler med mera ut. Dessa såldes sedan vid ett välbesökt arrangemang till inbjudna aktörer inom kultursektorn. Merparten av det som blev över efter försäljningen skänktes bort.

Livsmedel

Mängden matsvinn från sjukhusens produktionskök och restauranger minskade från 103 gram/portion 2017 till 97 gram vid första mätningen 2018 för att sedan öka till 107 gram vid sista mätningen 2018. Vad gäller vårdavdelningarnas matsvinn så ökade svinnet på 7 av 11 sjukhus under 2018. Medelsvinnet för alla deltagande vårdavdelningar var 118 g/portion vilket är en ökning med 13 g från första mätningen under 2018.

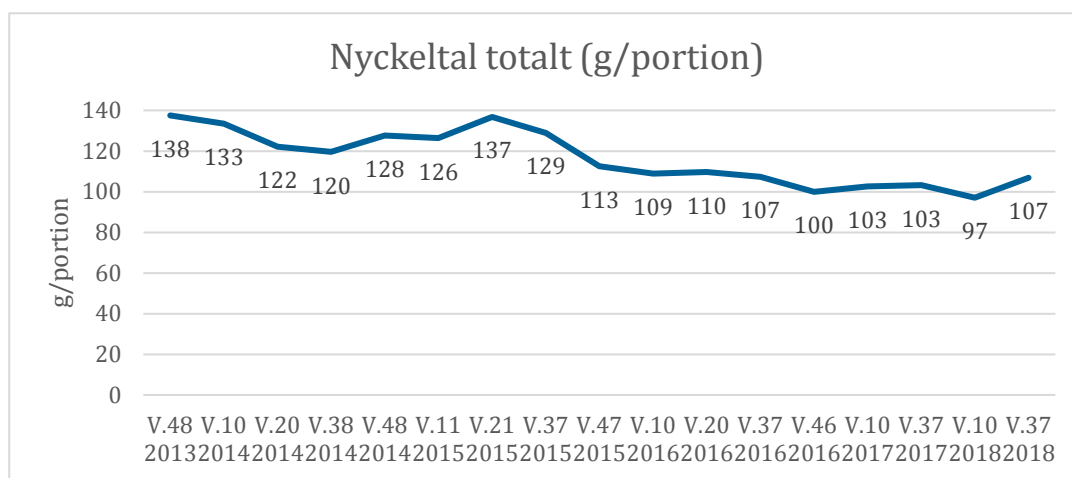

Diagram 1; nyckeltal totalt g/portion sjukhusens produktionskök och restauranger

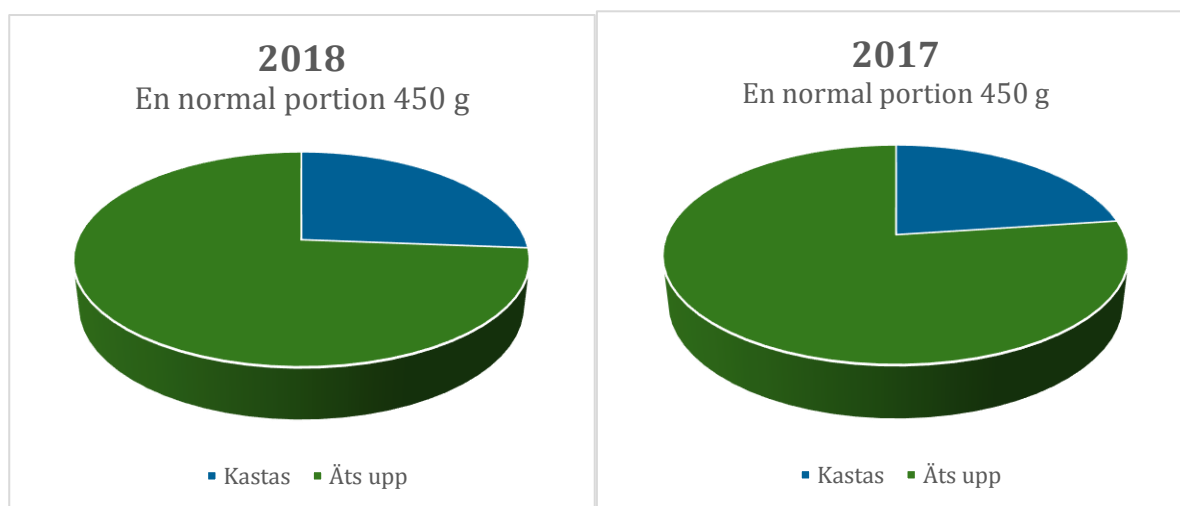

Diagram 2; 2018 - 65 % av portionerna, på de vårdavdelningar som mätte sitt matsvinn, äts upp. 2017 var den siffran 77 %.

2018 sorterade VGR ut 665 ton matavfall vilket är en minskning med 91 ton från föregående år.

På Göteborgsoperan gjordes under 2018 punktmätningar av matsvinn istället för mätning av totalt produktionssvinn. I restaurangens á la carte- och lunchservering i foajén har tallriksavskrapet från gästerna mätts för att se om portionsstorlekar behöver minskas eller annan åtgärd vidtas. Svinnet uppgick till i genomsnitt 3,8 kg/föreställningskväll (motsvarande 38 gram/portion) samt 5,3 kg per lunchservering (motsvarande 45 gram/portion inklusive gästens eget plock från sallads- och brödbuffé). Informativa åtgärder där gästen uppmanas gå fler gånger till buffén istället för att ta för sig för mycket samt justering av salladsportion har gjorts

Textilier

Andelen textilier med ekologisk bomull var 2018 lite under 8 %, jämfört med 15 % 2017. Siffran baseras på hela textilstocken för året och skillnaden i procent beror bland annat på att frottéhanddukar fanns kvar från tidigare år och därför behövdes det inte köpas in lika mycket under 2018. Detta betyder alltså inte att ekologisk bomull har minskat.

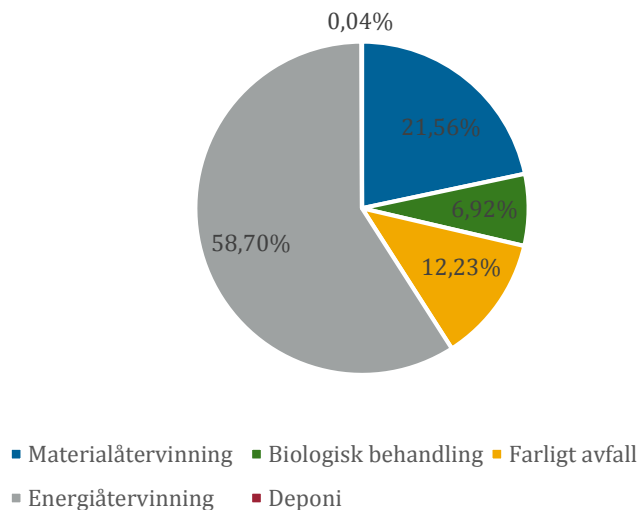
Under 2018 gjordes textilupphandling där det ställdes fler krav på biobaserade material än tidigare; exempelvis babykläder i ekologisk bomull, ekologiska kökshanddukar och klänning och blus i tencell/polyester med mera. Första tilldelningen blev klar i början av 2019 men flera produkter höll inte måttet utifrån kvalitet och hållbarhet vilket innebär att ett antal produktanbud ska tas in igen våren 2019.

Som ett resultat av att trenden visar på svårigheter att upphandla ekologisk bomull så initierade miljöavdelningen, Koncernkontoret under 2018 en förstudie för innovationsupphandling av hållbara textilier. I förstudien intervjuades leverantörer kring innovationsmöjligheterna i branschen. Målet är att upphandla mer hållbara produkter genom ökade dialog med branschen för att identifiera produkter samt starta innovationssamarbete med företag.

Avfall som VGR genererar

Den totala mängden avfall ökar under 2018 med 12 % procent från 8460 ton 2017 till 9614 ton 2018.

Fördelning av behandlingskategorier avfall 2018

Diagram 2. Fördelning av totalt avfall 2018 efter behandlingskategorier.

Avfallsfraktioner som minskat mest i kg mellan 2018-2017	Antal ton	Avfallsfraktioner som ökat mest i kg mellan 2018-2017	Antal ton
Mataavfall	91	Brännbart avfall	148
Smittförande avfall	42	Kasserade läkemedel	73
Elektronikavfall	25	Sekretessbelagt avfall	41
Tidningar/Kontorspapper	14	Pappersförpackningar	14
Glasförpackningar	12		

Tabell 1. De fraktioner som minskat respektive ökat mest mellan 2017 och 2018.

Ett gott exempel från Södra Älvsborgssjukhus (SÄS) var dialogen med SÄS avfallsentreprenör på miljö- och kemikalieombudsträffarna där de informerade om sortering och avfallets väg efter att det lämnat SÄS. Rondning av miljörum avseende utrustning och skyltar för sortering genomfördes också vilket genererat förbättringar för korrekt sortering.

Avfallshanteringen inom VGR är en utmaning då samtliga förvaltningar har eget ansvar över avfallet, förutsättningarna i fastigheterna ser olika ut och ofta är begränsade samt att det idag inte finns några regionala rutiner för sortering.

Mer information

- Hittar du på intra.vgregion.se/uppfoljningmiljo eller www.vgregion.se/uppfoljningmiljo
Har du frågor kring resultatet? Kontakta miljöstrateg Hanna Sand Lindskog, hanna.sand.lindskog@vgregion.se